Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 184. — Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 10. серпня, 1922. — VOL. XXX. — No. 184. — Jersey City, N. J., Thursday, August 10, 1922. — THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ЗВЕРНЕТЬСЯ ДО КОНҐРЕСУ ЗА ШИРШИМИ ПОВНОВЛАСТЯМИ ДО ВИРІШЕННЯ ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 9. серпня. — Заповідають, що президент Гардинґ звернеться до Конґресу, який збирається наново на сесію у второк, щоби придідив йому більше власти для вирішення зелізничого страйку.

Покищо президент Гардинґ вижидає ще остаточної заяви страйкуючих шапменів та управ зелізничих компаній у справі його останнього предложення для загоди обох противних сторін, але якщо не одержить вдоволяючої відповіди, так звернеться до Конґресу о поміч та уповновласненє для вирішення стракової ситуації на зелізницях іншими відповідними способами.

Говорять, що метою президента є, щоби правительство в крайному випадку взяло зелізниці під свою контролю.

ҐОВЕРНОР СТЕЙТУ НЮ ЙОРК ХОЧЕ СКЛИКАТИ ЛЕҐІСЛЯТУРУ ЗАДЛЯ УГЛЕВОЇ КРІЗИ

ОЛБЕНИ, Н. Й., 8. серпня. — Ґовернор стейту Ню Йорк, Миллер, заповів нині, що має намір скликати окрему сесію леґіслятури для заради у справі углевої крізи, через яку терпить публика і промисл стейту.

ЗАПОВІДАЮТЬ, ЩО МАЙНЕРСЬКИЙ СТРАЙК СКІНЧИТЬСЯ ВЖЕ СЬОГО ПОНЕДІЛКА

КЛІВЛЕНД, Огайо, 8. серпня. — Тут відбуваються наради представників майнерських юній і управителів копалень.

Обі сторони заповідають, що завтра може вже прийти до порозуміння і згоди та до покінчення углевого страйку в краю.

Дальші наради конференції зачнуться завтра сполудня.

Для довершення повної згоди є ще чималі перепони, але проте обі сторони повні надії, що їх поборють і майни будуть отворені та в понеділок вже в них зачнуться роботи.

ЗАГРАНИЧНА ТОРГОВЛЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ЗМАЛІЛА В ОСТАННЬОМУ ФІСКАЛЬНОМУ РОЦІ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 8. серпня. — Вивіз сирих матеріялів, поживи і виробів із Злучених Держав за останній фіскальний рік (від 30. червня, 1921, до 30. червня, 1922) значно змалів.

Американське міністерство торговлі оголосило нині звіт, з якого виходить, що сирих матеріялів вивезено із Злучених Держав за останній фіскальний рік за $926,000,000, коли за попередній фіскальний рік вивезено заграницю сирих товарів на суму $1,288,000,000.

В тімсамім часі ввезено до Злучених Держав сирих матеріялів на суму $909,000,000. В попередньому році ввезено було сирих матеріялів за $1,051,000,000.

Артикулів поживи вивезено із Злучених Держав за останній фіскальний рік на суму $1,144,000,000, а в попередньому фіскальному році на суму $1,758,000,000.

В тімсамім році ввезено до Злучених Держав артикулів поживи на суму $634,000,000, а в попередньому році на суму $1,395,000,000.

Фабричних виробів вивезено в останньому фіскальному році із Злучених Держав за суму $1,622,000,000, а попереднього фіскального року за суму $3,330,000,000.

В тімсамім часі ввезено фабричних виробів із заграниці до Злучених Держав на суму $1,045,000, а в попередньому фіскальному році на суму $1,287,000,000.

СТРАЙК 1,000 ШОВКОВИХ РОБІТНИКІВ В ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ.

ПЕТЕРСОН, Н. Дж., 8. серпня. — З причини відмови підвисшити платню в шовкових робітнях о 20 до 22% покинуло нині роботу в шовкових ткальнях 1,000 ткачів.

Страйк обняв 20 робітень, а заповідають, що обійме всі шовковні.

Страйкарі кажуть, що їм обтято платні минулого року на 40%, а вони тепер домагаються лише 20% підвишки, значить, всетаки ще готові працювати за заплату о 20% меньшу аніж рік тому назад.

Доселі лиш одна фабрика приняла умови страйкарів.

АРЕШТОВАННЄ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО АҐІТАТОРА В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 8. серпня. — Тут арештовано большевицького аґітатора Йосифа Ковальського, котрий також називав себе Улман і Стефановський.

Він орґанізував комуністів серед майнерів і йому теж приписують, що приготовляв усякі надужиття вчасі страйку.

Кажуть, що його було арештовано в 1920. році в Пасейку, Н. Дж., і відставлено до Росії, відки він вернувся тайком минулої осени для большевицької пропаґанди в Америці.

СТРІЛЯНИНА МУНШАЙНЕРСЬКИХ БАНДИТІВ ДО РОБІТНИКІВ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 8. серпня. — Нині сполудня незвісні бандити, їдучи скоро автомобілем, засипали револьверовими кулями товпу робітників, що стояла на 5. улиці біля 2-гої евені.

Наслідком пострілів упало 8 ранених робітників, яких відвезено до шпиталю. Бандити втікли перед погонею поліції.

Показується, що ті бандити мали на меті убити Італіянця Йосифа Массерію і стріляли до нього, але він вийшов ціло. Се мала бути пімста. Його імя звязане з убиттєм другого Італіянця, Сільвії Таліяґамби. Суду над ним ще не було і він остає на волі за порукою в сумі $15,000.

Бандити мали виконати пімсту на Массерії. З уваги, що убийство Еаліяґамби сталося в „царстві" тайних фабрикантів горівки, догадуються, що і теперішня стрілянина походить з того „царства".

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ РОБІТНИЧОГО РУХУ

Під заголовком „Що що значить в робітничім русі" вийшла в Ню Йорку книга Валдо Р. Бравна (What's What in the Labor Movement, by Waldo R. Browne, published by B. W. Huebsch) яка зявляється єдиною в своїм енциклопедію робітничого руху. В формі словника подано в ній поясненє всіх слів, термів і назв уживаних в робітничім русі і в науці про соціяльне питаннє і таким способом зібрано і пояснено цілу масу фактів і теорій, на яких опирається новочасний робітничий рух і його ріжні напрями, орґанізації, партії і ґрупи. Більша частина книги присвячена анґлійським і американським робітничим справам, але й усі сторони робітничого руху в инших країнах пояснені хоч і коротко, але так ясно і безсторонно, що книга може послужити кождому, хто розуміє анґлійську мову, інтересується соціяльними питаннями і читаючи чи дискутуючи не хоче „переплутувати слів".

ПАНЩИНА В ЛОПАТИНЩИНІ.

В далекій закутині радехівського повіту, на пограничу Волині, панує сього дня всевладно польський державний поліціянт. Дня 26. червня с. р. з села Борисова командант постерунку у Синькові, мазур Якубас, вигнав на косовицю насильно 20 хлопців і не заплатив їм за тяжку працю ні одної польської марки. Жертви жандармської сваволі, бувші стрільці У. Г. А.: Іващук Гриць, Лотоцький Степан, Харчук Олекса, Смаль Лука, Яцюк Яків, Долайчук Семен, Долайчук Василь, Савчук Микола, Вавричук Пилип, Шеремета Семен, Саноцький Іван, Лисак Дмитро, Яриш Андрій, Вітюк Йосиф, Лотоцький Данило, Мацьків Всаиль, Дідик Степан, Дідик Семен, Войтович Денис — запитують команду польської державної поліції, від коли увійшла в життє у Сх. Галичині панщина. Належить додати, що всі вище вичислені впали жертвою могоричу, який випила чесна компанія: командант Якубас, Лев Мартинюк, п. „начельнік" Ф. Вавричук і писар Кость Шостак.

БІЛЬШЕ ПОЧТОВИХ ПОСИЛОК З АМЕРИКИ В РОСІЮ.

(З Почтового Департаменту в Вашинґтоні).

Число почтових посилок пересланих в Америки в Босію на протязі послідних трех місяців майже подвоїлося в порівнанню з попередними трема місяцями. в В місяцях січни, лютім і марті сего року вислано з Америки почтою в европейську Росію 18.141 пакетів, в азійську 131, Разом 18.272. В слідуючих трех місяцях, цвітни, маю і червни, почта приняла для пересилки в европейську Росію 31.858 пакетів. в азійську 248, разом 32.106. Більшість посилок була з одіннем. Для пересилки харчів публика покористувалася звичайно услугами Американської Ратункової Адміністрації.

СМЕРТЬ В РІЦІ.

В селі Дубівцях біля Галича пішли дівчата по забав купатися в Дністрі. Одна з них Марія Литвин наслідком наглого остудження дістала корчі і затонула. Так само в селі Сівці п. Калуш утопив ся в Дністрі молодий парубок.

ВІШАВСЯ З НУЖДИ.

БЕРЛІН, 8. серпня. — Тут один жебрак повісився перед театром на очах многолюдної публики на галузи дерева.

Публика кинулась до нього і ще живого відірвала зі шнурка. Жебрак сказав, що вішався з розпуки, бо попав у крайну нужду.

Зараз публика уладила збірку і зібрала жебракови стільки, щ овін зможе довший час прожити.

УРОЖАЙ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

Особи, котрі недавно вернулись з Вел. України до Галичини, подають що сього року засіяно там о 10—15 проц. меньше, чим минулого. Причини недосіву: недостача господарських машин та поступаюче зменшення робочої худоби. Друга причина: брак інтересу до продукції хліба наслідком частих реквізицій і продналогів.

Загально беручи на Вел. Україні урожай середній Одначе всеж таки він може вистарчити ледви для місцевої людности. Мимо сього московский уряд виробив вже плян вивозу з Вел. України великого контінґенту для середної і північної Росії.

З ДІЯЛЬНОСТИ „ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ВІЙСКОВИХ ІНВАЛІДІВ".

Дня 18. квітня уряджено в Празі виставу „Невольника" і вечірку при участи української академічної молоді. Уряджено також кілька збірок на користь інвалідів, вдів і сиріт. До тепер уповажнені до сеї справи зібрали загальну суму 5.233 чеських корон, які вислано до Спілки, а в части призначено на ріжні льокальні потреби. На тім місци складається всім жертводавцям і академічній молоді щиру подяку. За уповажнених С. Камінський.

ПОШИРЕННЯ УНІЇ.

Зза Збруча наспіли вісти, що українські священики, збігці із Східної Галичини, при допомозі радянського уряду (?) поширюють унію на Вел. Україні, уживаючи для богослужень бувші латинські костели. В селі Козинині, каменецького повіту бувший костел перемінено на уніятську церкву, в якій відправляються богослуження на українській мові.

ФАСТИН ТОВАРИСТВА СОЮЗА НАРОДІВ

„Манчестер Ґардієн" в 26. VI. пише: „В дни 24. червня 1922 відбулась річна маніфестація Товариства Союза Народів в Гайд Парку. Дощ попсував програму сеї міжнародної демонстрації, а рівночасно замітним була недостача ентузіязму, яким відзначувались попередні подібні фестини. Замітною була також дуже поважна участь литовської орґанізації в Анґлії.

Промовляло богато заступників ріжних народів, дипльоматів, політиків і членів єрархії церковної, зазначуючи солідарність з ідеями і методами Ліґи. Головною особою був як і попередних літ льорд Роберт Сесіль, котрий подав звіт з діяльности Союза Народів і підніс, що приступлення Німеччини до Союза є основою мира. Становище Німеччини до Ліґи і становище инших народів дотично допущення Німеччини до Союза Народів треба вважати мірилом їх щирости в піддержуванню Союза. „Коли хочете мати загальний мир" — казав Р. Сесіль, мусить вперед бути загальний Союз Народів".

В тім змислі ухвалено відповідні резолюції.

Промовляли рівнож Сір Маурісе Бунсен, бувший амбасадор у Відні, Архиепископ Кентербері, пані Вінтрінгем, як посол, адмірал Друри Лов і Джордж Барнс.

ПЕРЕХІД ПОЛЯКІВ НА ПРАВОСЛАВЄ

Польські часописи доносять, що в останніх часах на Вел. Україні супроти недостатку латинських священиків, православне духовенство веде сильну аґітацію за переходом селян латинського обряду на православє. Ся аґітація має мати успіх. В Балті від часу закриття латинських костелів перейшло на православє 48 родин. В 24 місцевостях київської ґубернії в останніх часах перейшло на православє 483 польських родин. (Рпр.).

ПОВІНЬ НА ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Наслідком сильних дощів на Чехословаччині вилили ріки. Так наприклад в Марієнбаді вода залила всі вулиці і досягнула вмісті висоти одного метра. Деякі вулиці знищені.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ, ІТАЛІЯ І ЯПОНІЯ ПРОТИ ФРАНЦУСЬКИХ ПРИМУСОВИХ ПЛЯНІВ СУПРОТИ НІМЕЧЧИНИ

ЛОНДОН, 8. серпня. — Дотеперішній вислід конференції аліянтської Найвисшої Ради показує, що Францію у її плянах до примусового стягання военного відшкодовання з Німеччини відпирає лише Бельґія, але проти сих плянів є Велика Британія, Італія і Японія.

Вони не вірять в успіх примусового стягання военного відшкодовання з Німеччини через контролю над німецькими фінансами і промислом, через нові тягарі на вивіз із Німеччини, або й через нову військову окупацію німецьких західних країв.

Се вони заявляють і тому відкидають строґі і войовничі засоби, які предкладає французький премієр Пуанкаре для примушення Німеччини до сплати аліянтам, а спеціяльно Франції, наложених на неї версайським мировим договором военних відшкодовань. З уваги на те тут не вірять в успіх французької політики у відношенню до Німеччини і заповідають, що теперішня конференція Найвисшої Ради не принесе жадного успіху.

КЛОПОТИ ФРАНЦІЇ, ЯК СТЯГНУТИ З НІМЕЧЧИНИ ГРОШІ НА „ВОЄННІ ВІДШКОДОВАННЯ"

ЛОНДОН, 8. серпня. — Плян повної контролі аліянтів над фінансами Німеччини, а також контролі і зисків з деяких галузий німецького промислу, який предложив в Лондоні французький премієр Пуанкаре, зладив французький міністер скарбу Де Лястейрі.

Сей плян счудував британського премієра Лойда Джорджа, котрий спитався премієра Пуанкаре, чи се його остаточне слово.

Пуанкаре відповів, що ні, зазначуючи, що він тільки предложив се яко серію способів проти Німеччини, про яку ще можна дискутувати, і яку теж можна змінити.

На се відповів Лойд Джордж, що добре, що почув таку його опінію, бо інакше фінансові знавці не мали би чого сходитись радити.

Тутешній дневник „Дейлі Телеґраф" пише(що плян Франції про насильне витягненнє грошей з Німеччини можна перевести в життє, але треба в Берліні посадити на престолі старинного грецького бога Зевеса з громами в руці.

ЗНАВЦІ МАЮТЬ ЗНАТИ І ПОДАТИ СПОСОБИ ДЛЯ РОЗВЯЗКИ КЛОПОТІВ ФРАНЦІЇ

ЛОНДОН, 8. серпня. — Фінансові знавці аліянтських делеґацій в Лондоні зійшлись нині на конференцію у справі предложення французького правительства на домаганнє мораторії зі сторони Німеччини, в якому французьке правительство годиться признати Німеччині мораторію (відложенне реченця сплати) на „военні відшкодовання" до кінця сього року.

МІСЬКІ ТОРГОВИЦІ ДЛЯ ПОБОРЮВАННЯ ВИСОКИХ ЦІН ПОЖИВИ

МАДРИД, столиця Еспанії, 8. серпня. — Нині появився в урядовій ґазеті королівський декрет, який установляє муніципальну контролю над цінами артикулів поживи.

По містах будуть торговиці, удержувані міськими управами, які будуть продавати продукти по низших цінах, назначених містом, для конкуренції з цінами приватних продавців.

ЗГИНУЛО 28,000 КИТАЙЦІВ

ҐОНҐ КОНҐ, Китай, 8. серпня. — Китайське надморське місто Сватов навістив ґураґан, який зруйнував місто. Згинуло 28,000 людий, значить, половина населення. Оставша половина лишилась без даху над головами.

НОРТКЛИФФ СМЕРТЕЛЬНО ХОРИЙ

ЛОНДОН, 8. серпня. — Стан здоровля власника і видавця лондонського Таймса, лорда Нортклиффа, в нічому не поліпшився. Лікарі не мають надії, аби він міг подужати.

ЛІҐА НАРОДІВ ХОЧЕ ПІЗНАТИ ВІДНОСИНИ В ТЕПЕРІШНІЙ РОСІЇ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 8. серпня. — Ліґа Народів видала обіжник до держав, які є членами Ліґи, в якому проситься їх, щоб вислали секретареви Ліґи інформації, які вони мають про теперішне положенне в Росії, у справі хліборобства, руху населення, та умови життя в містах і сільських сторонах.

Коли секретаріят Ліґи збере сі відомости, Ліґа утворить спеціяльний комітет експертів (знавців), котрий розгляне сей документ і установить відношенне між положенням в Росії і відбудовою Европи.

УБИЙНИКИ АНҐЛІЙСЬКОГО ҐЕНЕРАЛА БУДУТЬ ПОВІШЕНІ

ЛОНДОН, 8. серпня. — Міністер судівництва відмовився підписати просьбу убийників ґенерала сера Генрі Гюса Вилсона, ірляндських повстанців, О'Салливана і Реджинолда Данна, яку вони внесли до палати лордів о помилуванне.

Наслідком того оба убийники будуть повішені.

КАЖУТЬ, ЩО ДЕ ВАЛЕРА РАНЕНИЙ

ЛОНДОН, 8. серпня. — Тутешні часописі подають чутку, що провідника ірляндських повстанців Імона де Валеру ранено в місті Корк, в південній Ірляндії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НА ПОМІЧ ГОЛОДНИМ БРАТАМ І СЕСТРАМ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

Пишуть нам з Відня, що наші браття в Галичині зібрали на перший поклик і вислали вже для голодних на Україні першу жертву В СУМІ ДО 1,000 ДОЛЯРІВ, КОЛИ РАХУВАТИ НА АМЕРИКАНСЬКІ ГРОШІ.

Кождий з американських і канадійських Українців розуміє, що се значить.

Що значить 1,000 долярів, зібраних в бідній і винищеній Галичині?

Се не тільки значить 8 міліонів польських марок. Се є хліб голодних дітий з поораних гарматами сіл в Галичині ще голоднійшим дітям на Україні. Се дар голодних — голоднійшим.

Се діло, яке заслугує на найвисше признанне. Діло братерства і чоловіколюбства.

А що-ж ми на се, ми Українці в Америці і в Канаді?

Чи ідемо ми за нашим рідним краєм ратувати голодних на Шевченковій Україні?

Ні, як досі, не видно тих тисячів долярів, які-б ми зібрали і післали на хліб голодним на Україні.

В Америці загал людий не знає і не розуміє, що то голод. Тут люди не голодні і не відчують того, що відчувають люди, котрі з дня на день, тижнями, місяцями, а навіть роками цілими жиють, а радше, мучаться в лячних судорогах серед безнадійної голоднечі.

Кусник пісного хліба для таких виголоднілих істот людських, наших братів і сестер на Придніпрянщині, се не те, що кусник пісного хліба для чоловіка, котрий живе в Америці або в Канаді. Се немов човен для чоловіка, що вже стратив останні сили, борючись серед филь непривітного моря, і потапає. Сей човен є нічим для того, що пливе великим і сильним пароплавом, але скільки він значить для того, хто вже на краю між життєм і смертю; хто чує вже, що тоне?

Прислали нам теж зі Львова фотографії ТРУПІВ І ЖИВИХ ТРУПІВ З УКРАЇНИ (з м. Херсона і з м. Бердянська). І старші і діти — се кістяки. Всі кости видно у виголоджених, а тільки очі, які світяться, нагадують, що то ще не трупи, але живі трупи. Трупи, в яких ще жевріє дрібка життя.

Хто-ж з ЛЮДИЙ може відказатись дати їм хліба? Переслати їм хліба відси, де є хліб, де є хліба доволі?

Не жалуймо вмираючим з голоду хліба! Бо колись нам буде пожалувано!

ЗЛОЖІМ МАЛУ ЖЕРТВУ В АМЕРИЦІ, ЯКА БУДЕ ТЕЛИКОЮ ЖЕРТВОЮ НА УКРАЇНІ!

Поспішімся з жертвами на голодних! Не ждім, що сьогорічне живо дасть голодним хліба, бо В ГОЛОДНИХ СТОРОНАХ НА УКРАЇНІ НАД ЧОРНИМ МОРЕМ МОЖНА ЩЕ ТЕПЕР ЗАРАЗ ПОМОГТИ З АМЕРИКИ, а чи і коли прийде поміч із збору сьогорічного жнива, то ще не знати.

Посилаймо жертви через свої організації (наприклад відділи У. Н. Союза через У. Н. Союз) для пересилки до Львова або просто на Україну!

Не ждім, а спішімся, бо кождий спізнений день—се смерть многих а многих голодних братів і сестер наших.

ЧИННА БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН В ГАЛИЧИНІ ПРОТИ ПОЛЬЩІ-НАЇЗНИЦІ

Галицькі й американські польські газети в останньому часі раз-враз подають відомости про оружні бунти на Галицькій Україні проти польських наїзників.

От тепер принесли вони вістку зі Львова, яка доносить, що польська поліція наїхала на українські села Поляику і Ставчани, в городецькому повіті, для грабунку оружя у населення. Забрали там поляки у населення кількадесять крісів, дуже велику скількість крісової амуніції, богато штилетів, боксерів та іншого оружя. Арештовано в тих двох селах 150 селян, у котрих найдено оруже. В обох селах поліція остається ще дальше і далі шукає за оружем.

Польські „владзи" заповідають, що ТАКУСАМУ ПОЛІЦИНУ РЕВІЗІЮ ПЕРЕВЕДУТЬ ПО СЕЛАХ УСЕЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ, бо, як кажуть, знають про те, що ПО ВСІХ СЕЛАХ УКРАЇНЦІ ПЕРЕХОВУЮТЬ ОРУЖЕ.

Сю ревізію польські „владзи" називають „розброєнем українських всі", себто, РОЗОРУЖЕННЄМ УКРАЇНСЬКИХ СІЛ.

По ревізіях взязнять ляхи тих селян, у котрих найшли оруже, а потім проти них приготовлюють свій суд.

Се знак, що УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ В ГАЛИЧИНІ ГОТОВІ ДО ОРУЖНОГО ВИСТУПУ ПРОТИ ЗЛОЧИННОГО НАЇЗНИКА.

Що більше, вони не ждуть на слушний час і добру нагоду, але і тепер не зважають на те, що хвилево ворог від них сильнійший і в многих місцях Галичини вже тепер зачинають чинно виступати проти Польщі, чи то оружно розправою з польськими вояками, чи то нищеннєм комунікаційних засобів.

Ся боротьба серед дуже тяжких умов іде поволи, але все-таки вона поступає, і громовою вісткою гомонить по світі, що там панує ляцький наїзник, якого нарід хоче насилу викинути і позбутись раз на все.

А в сій чинній боротьбі повинні українським селянам з усіх сил помогти Українці в Злучених Державах і Канаді.

ЧОРНА РОБОТА ПЕТЛЮРІВЦІВ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

В останні часи поруч з усіма сумними явищами тяжкого життя українського народу в польській і большевицькій неволі, можна вдобачити таки певне число відрадних явищ у внутрішнім життю українства. Якщо сі, коли ім близше пригляну́ться, можуть мати великий — а може і рішаючий вплив на дальший хід нашої визвольної боротьби. Безперечно найвідраднійшим і найважнійшим явищем під сю пору є: стремління інтелігентних верств обох частин українського народу (Галичини і Наддніпрянщини) до тіснійшого обєднання своїх сил в боротьбі за благо усього українського народу і всіх українських земель!

Хоч природне почуття єдности ніколи не ослаблювалось в душі української інтелігенції, то все таки-такі події, як н. пр. трагічне життя в 1919 році в четирекутниковій смерти — між большевицьким і польським фронтом, ддалі Камянецька катастрофа, а вкінці „петлюрівщина", все се витворило богато ріжного роду непорозумінь у відносинах, принайменше між політичними діячами, Галичини і Наддніпрянщини. Події такі, як проддажа Галичини, Холмщини, Волині і т. ін., затроїли відносини і ширшого загалу. Рішучий же удар по українській державности з боку двох історичних ворогів — Польщі і Росії, — не тільки повалив державність України, але викликав ще і внутрішню крізу українства. Однак лікарі всіх творінь: час і велике спільне горе, загоїли рани, або бодай пригоїли глибокі рани України. Як галицька, так і наддніпрянська інтелігенція відчуває потребу щирого єднання в імя національних інтересів!

Сердечною братерською участю в поліпшенню долі нещасних збігців і вояків з Наддніпрянщини, які опинились в Польщі, а також щедрою помічю голодуючим на Україні, — галицька інтелігенція дала найкращий доказ своєї великодушности й готовности забуть все те негарне минуле. Знов же, наддніпрянська інтелігенція, в належний спосіб оцінила ті сердечні старання бартів галицької землі, а пізнавши обставини в Галичині, радо іде до тіснійшого зближення і співробітництва з ними. Під натиском спільної біди зникли — можнаб сказати — причини до дальніших непорозумінь між обома законним українськими урядами!

Не тільки в Галичині і на инших Західно українських землях, окупованих Польщею, але й скрізь за кордоном здійснюється вже так бажана консолідація українських творчих сил. **Се явище має абсолютно першорядне значіння з огляду на ті великі події, які незабаром можуть розвинутися на Сході Европи наслідком неминучої катастрофи большевизму.**

Однак, навіть в цей час, коли всякий чесний Українець повинен по змозі допомагать обєднанню і скріпленню наших національних сил, — знаходяться ще Каїни, **які для своєї вигоди** хотять і стараються пошкодить сьому обєднанню!

Гурток „петлюрівців", що на протязі довгого часу витворював на радість Польщі всякі непорозуміння і ворожнечу взагалі між Галичанами і Наддніпрянцями, — провадить свою злочинну роботу в тім напрямі і далі! Цей гурток ні ким не уповноважених людей, виступає під егідою Польщі від імени „Уряду У. Н. Р.". — Гурток цей — гурток петлюрівців, працює явно в користь Польщі, а на шкоду Західним українським землям, особенно Галичини, та компромітує своїм ганебним польонофільством усіх Наддніпрянців, викликаючи, справедливе обурення у галицького громадянства.

Якраз в мент напруженої праці Галицького Уряду і спільности для піднесення галицької справи на міжнародній арені через офіціяльні і неофіціяльні чинники, — петлюрівський гурток стає на послуги Польщі, в її змаганнях до пониження піднесеного на генуенській конференції міжнародного значіння Галицької справи. Як відомо Галицькому Урядові з офіційних донесень, виступає в Парижі в імени „Уряду У. Н. Р." перед французькими урядовими чинниками:л. Токаржевський-Карашевич, петлюрівський „віце-міністр справ закордонних", в цілях, ніби то, заключення (при допомозі Франції) польсько-української, а ліпше сказати-б: „польсько-петлюрівської дружби! За вековішую польсько „дружбу" ..., „будову української держави петлюрівці обіцяють віддати Польщі Галичину і заступити Польщі Галичину і західні українські землі! Щоби-же Французи більше повірили в готовність Українців (очевидно Наддніпрянців) пожертвувать Галичиною ради тієї „польської дружби", — то петлюрівці заявляють що: понеже поддані раніше петлюрівські заяви про незаінтересованість Галичиною — є вже неначе задавнілі, — сю річ ще раз підтвердять тепер своїми заявами „найбільші українські партії"!! Отже петлюрівці знов при польській роботі! Знов проти Галичини і проти цілости та проти зєдинення всіх українських земель!

З листа п. Шульгина, голови петлюрівської місії в Парижі, надрукованого в „Громадському Вістникові" (у відповідь на статтю п. Панейка) бачимо, що петлюрівці тепер з більшою сміливістю, чим раніш, заявляють себе слугами Польщі! П. Шульгин, як один з одповідальних петлюрівських „дипломатів", цілком ясно заявляє в тім листі про свої польонофільські переконання, та про найщирійшу свою готовність зробить все можливе для придбання неоцінної польської „дружби" для України, очевидно, хоч би й прийшлось пожертвувать Західно українськими землями!

Він, між иншим каже (гляди: „Гром. Віст.", Львів з дня 5-го липня 1922 ст. 6 уст. 2. і 3).

„...я глибоко переконаний, що головний наш національний ворог є російський червоний і білий імперіялізм. В боротьбі з цим смертним ворогом я певен, що Польща мусить бути нашим природним, географічним, так мовити, союзником. Цієї думки не поділяють Галичане. Що робити!!"

В справі Галичини п. Шульгин каже ось як:

„... певного рода незаінтересованне (desinteressement) ми дійсно встановили і цього не ховаємося, бо цього ясно вимагає наша політична лінія." (!)

Ці, для справжнього Українця негідні, признання п. Шульгина, що мають декляративне значіння не тільки для України, але, а й для Польщі — „благодітельки" петлюрівців, — нема сумніву, опублікований ним, за згодою усього петлюрівського гуртка, який все ще спекулює іменем „У. Н. Р." на шкоду усій українській справі! Виходить: петлюрівці ні скільки вже не криючись будуть провадить далі свою польонофільську роботу! Чи богато користей дадуть Польщі ці її слуги — не можна ще сказати, але що вони споневолять кайнову роботу супроти українського народу і ганьблять українську національну ідею, та шкодять обєднанню сил, — в тім не може бути ніякого сумніву!

Ціла петлюрівщина — це найчорнійша доба в історії визвольної боротьби українського народу останніх літ! Петлюрівщина — це рак на українському тілі і обовязком кождого чесного Українця мусить бути: поборювання її! Та на жаль, ця тяжка національна хвороба своєчасно не була розпізнана суспільністю і тому вона глибоко загніздилась в українському організмі!

Тільки в наслідок просто незрозумілої „безкритичности" наддніпрянського громадянства, міг невеличкий гурток людей, зібраних біля С. Петлюри так довго спекулювать іменем Державного Центру, та „Уряду У. Н. Р." Ні перед кім ці люде не одповідальні, нічим не визначні, або й зовсім невідомі на Україні, а до того ще й збанкротовані після невдалого „союзу" з Поляками і після злочинних спроб державного перевороту в користь Петлюри!

Захопивши в свої руки в Польщі евакуовані після Камянецької катастрофи решткі центральних урядових установ У. Н. Р. (а головно закордонні представництва, більшість яких зрадила Директорії і-ради вигоди перейшли на службу до Петлюри), петлюрівський гурток здобув собі фактичну можливість провадить урядові справи, не маючи до того ніяких законних підстав. Всякими політичними крутійствами, трюками, та туманом про мнимі „успіхи" стовпів петлюрівської дипломатії: барона Василька, графа Тишкевича, Мацієвича, Шульгина і ін., петлюрівці довгий час затуманювали наддніпрянське громадянство і поборювали повставашу проти них опозицію! Дуже зручно хоч і просто, гіпнотизували петлюрівці загал признанием Петлюри якоїсь „вищої" ролі у визволенню України! В тій цілі навіть ширили петлюрівці між громадянством і серед війска фальшиві відомости про велику прихильність міжнародної опінії до Петлюри, та про його надзвичайну „популярність" на Україні. Одним словом: усім, чим тільки можна було, старались петлюрівці виставить себе в ролі монополістів у провадженню державної роботи, щоби замаскувать свої дійсні стремління до удержання в на вигідним становищі при державному жолобі.

Петлюрівський гурток не залишив своєї самозвачої і шкідливої роботи не тільки після Рижського миру, яким Польща, на вимоги большевиків, позбавила офіційно, тих же самих петлюрівців, права легального „урядування" на польській території, але навіть і після того, як в осени минулого року всі політичні партії і всі діячі з почуттєм совісти остро осудили петлюрівщину, особливо за провокаційне повстання на Україні, в якому безцільно загинули тисячі найсвідоміших борців!

В польським підполю, під польським доглядом і „покровительством", переховується той фальшивий „уряд У. Н. Р.", з доручення якого виступають за кордоном ріжні „надзвичайні посли" і „уповноважені міністри", в імени... „Української Народньої Республики". Яка іронія! Відома річ, що Петлюра не має ніякого законного права „сам один" призначать „уряд У. Н. Р.", бо се право: **по волі українського народу,** — згідно затвердженій Трудовим Конгресом 28. січня, 1919 року конституції, належить лише Директорії. Петлюра-же є тільки одним із членів Директорії, та й то позбавленим фактичної можливости сповнять свої обовязки в тій колегії, завдяки безправности свого положення в Польщі! Як вже вияснив на сторінках „Українського Прапору" один з найвидатнійших українських правників: сенатор Шелухин, ся безправність Петлюри рівняється його фізичній смерти! Алe панове Шульгин і К-о, не червоніють виступаючи за кордоном в імени „уряду Петлюри", що не має ніякого законного походження і лише підшивається під законний уряд У. Н. Р. Не червоніють вони і тоді, коли ідуть за благословеннем у Варшаву — сю Мекку правовірних польонофілів!

Та хто-ж ті панове, які не почувають сорому виступать від імени незаконного і підпольного петлюрівського уряду? Хто ті панове, що явно фальшують дійсні настрої і змагання українського народу, та безсовісно торгують українськими землями?

З Українців це політичні хамелеони і авантурники, що поповнюють злочин супроти українського народу; а про ріжних польських панів Тишкевичів, Токаржевських, — нема чого й казать, бо вони, само собою, не можуть служить українським національним цілям! Яка-ж ганьба петлюрівцям за се, що вони призначають Поляків на посади міністрів і послів, хоч би і в їх оперетковому „уряді"!

Для характеристики „петлюрівців" слід згадать хоч би п. Шульгина. Той польонофіл, п. Шульгин, який заявляє в згаданому листі про свою крайню нетерпимість до Росії, вважаючи її „смертним ворогом" України, належав і належить до активних членів партії соціялістів-федералістів (есе-фів), себто сторонників федерації України з Росією! В 1919 році Шульгина відставлено з посади члена Паризької делєгації **за русофільство** і прихильність до федерації з Росією (а радше з денікінською Росією). В 1920 році п. Шульгин разом з деякими своїми сопартійниками: Прокоповичем, Саліковським, Ніковським і ин., які служили в уряді Петлюри, для осягнення порозуміння з Врангелем, недвозначно заявляли в урядовій декларації про готовість іти на федерацію! Також в кінці 1921 року найблищий партійний товариш Шульгина (тай не без згоди його самого!) провадили переговори з російськими кадетами групи Мілюкова в справі порозуміння України з Росією, на засадах федерації, лише з тим, щоб згоду на федерацію санкціонували Українські Установчі Збори.

Тепер же п. Шульгин несподівано „перетворився"!! П. Шульгин перетворився в „русофоба", та ще й „непримиримого"!! Чиж не справжне це „хамелеонство?!"

В залежности від обставин, міняють орієнтацію і усі петлюрівці. Тепер, треба н. пр. на їх думку ширить польонофільство! Але у петлюрівців моглоб бути, навпаки, коли тільки буде можливість **більше вигідно** зaнгaжуватись в русофільство! Деякі петлюрівці перейшли навіть в большевизм!

Роблячи за кордоном політичне комедіятство, щоби виставить себе перед чужинцями „уповноваженими" заступниками українського народу, — петлюрівці, як слуги Польщі, послідовно сповняють свою провокаційну ролю в розєднанню внутрішніх сил обох частин українського народу. Одночасно з відновленням польської акції в справі Галичини, петлюрівці поновлюють також заходи до витворення ворожнечі між Галичанами і Наддніпрянцями. Досить характерним показчиком сього є кореспонденція „Українського Прапору" з табору інтернованих в Румунії. Долею цих інтернованих розпоряжає знаний „творець" петлюрівщини, п. Мацієвич, партійний товариш п. Шульгина.

Пишуть там:

„В Румунії знаходиться тепер 14 старшин і 32 підстаршин та стрільців Галицької Армії, інтернованих в таборі м. Орадея-Маре. Частина з них находиться в таборі, инші на роботах. Всі вони стоять під опікою Місії У. Н. Р. (петлюрівської) в Букарешті. Відносини української команди табору, особливою команданта, підпол. армії У. Н. Р. Порохівського, а навіть Надзвичайної Дипломатичної Місії У. Н. Р. в Букарешті до Галичан **не прихильні. Нас уважають зрадниками Української Держави й народу та денунціюють перед румунською владою, як большевиків. Матеріяльні відносини тяжкі.**

Ось як провадять хамелеони петлюрівці шкідливу роботу в напрямі розєднання сил української нації в найскрутнійший час її боротьби за свободу!

Після всього сказаного насувається питання: чи не пора вже висвітлить як слід тих хамелеонів, і спільними зусиллями Наддніпрянського і Галицького громадянства паралізувать їх каїнову роботу? Чи не пора осудить тих (особливо Галичан), які служать ще в петлюрівському уряді? Цеж робота проти Галичини! Це робота у всякім разі ще більше ганебна, як робота Яцкова і Твердохліба!

Чи не пора, нарешті, покінчить з тим „своя своїх не пізнаша"? Таж до недавного часу в деяких галицьких часописах друкувались іноді — і то на жаль в прихильному тоні — статті про польських „дипломатів" Шульгина й ин. Друкувалось, навіть, повідомлення про весілля згаданого висше Поляка п. Токаржевського, як про „важну" подію з українського життя!

Крайній час записать на чорну дошку усіх тих, що служать цілям противним для наших національних інтересів! Тут: „заблудших" чи „несвідомих" не може бути! Хто шкодить нації — цей є її свідомий ворог і нема йому ніякого виправдання!

Відень, 22. липня, 1922.

Андрій Макаренко.

ДО УКРАЇНСЬКОЇ СУСПІЛЬНОСТИ В АМЕРИЦІ.

(Відозва Українського Театру в Америці).

Дня 25. липня 1922 р. засновано в Ню Йорку „Український Театр" в Америці. Ціль сеї організації: плекати українську драматичну штуку, музику і українські народні танці. Способи до осягнення сеї цілі є: а) створити театральну дружину; б) давати представлення і концерти; в) вишукувати і гуртувати талановиті особи між Українцями і їх фахово вишколювати в драматичній, згл. в музичній школі, спеціяльно на ту ціль заснованій; г) помагати аматорським кружкам організаціями і літературою; д) видавати драматичні і музичні твори; е) удержувати курси українських танців і балетів.

Переведення тих цілий дало би нам тут на іміграції сильний адут в руки і поставило би нас на рівні з прочими культурними націями в Америці. Навіть наша рідна школа, хоч як вона нам тут потрібна, не осягне того, що може осягнути живе слово, наші народні пісні і танці та инші наші культурні цінности, виведені на сцену фаховими силами.

Про потребу „Українського Народного Театру в Америці" та про його успіхи не може бути двох гадок — так як не було між членами основателями сеї культурної інституції. Всі свідомі Українці знають і розуміють, що український театр в Америці є конечно потрібний. Знайдуться у нас люди, котрі потрафлять сею інституцією завідувати; знайдеться богато таких, котрі її морально і матеріяльно піддтримають, але певний, тривалий і видатний успіх Українського Театру в Америці може бути тоді, коли ним заінтересується весь наш загал або иншими словами: коли він стане інституцією суто народною, в народних руках і під народною контролею.

Сей народний характер „Українського Народного Театру в Америці" буде можливий щойно тоді, коли членами сеї інституції стануть як найширші круги тутешних Українців і Українок. Нам треба помочи моральної і матеріяльної. Моральна поміч прийде легко, коли люди побачуть перші плоди новозаснованої організації. Труднійша є справа з помочю матеріяльною, бо наш нарід є тепер сильно оподаткований, а до того у загальну народну роботу зневірений. Алe без видатнійшої грошевої помочи, особливо в перших початках, справа Українського Театру в Америці стане відразу на мертвій точці і не рушиться з місця.

Попхнути ту превашну справу наперед можуть — як ми вже зазначили висше — Українці і Українки в Америці, котрі є любителями наших театральних вистав і концертів. Майже в кождій нашій громаді є один або більше аматорських театральних кружків і співацьких дружин, яких члени повинні закупити один чи більше уділів (шерів) „Українського Театру в Америці", або жертвувати на ту ціль пару зайвих центів. Один уділ коштує лише пять долярів, отже кождий пересічний Українець чи Українка може його набути. Призбирані гроші не змарнуються, бо вони не підуть на ніяку спекуляцію. За ті гроші спроваджується зі старого краю потрібних фахових людий, котрі возьмуться до навчання наших, розкинених по всіх усюдах Америки, аматорів і аматорок. Частина призбираної квоти піде на придбання театральної гардероби, щоби можна було виставити як слід намічені театральні вистави. Згодом, коли машина пуститься в рух, Український Театр в Америці буде вже сам себе оплачувати, а позичені від людий гроші буде поволи звертатися.

Небавом ми оголосимо публично статут нашої організації, де буде між иншим сказано, які права і привілеї мать-муть усі члени і добродії „Українського Театру в Америці". Поки що просимо нашу суспільність, аби на сей наш поклик громадно відкликнулась та поперла нас щиро у наших культурних змаганнях.

Гроші в формі добровільних датків і субскрипцій на уділи просимо слати як найскорше, щоби справи безпотрібно не відкладати. Чеки і моні ордери просимо виписувати на імя „Ukrainian Theatre of America", а засилати на адресу касієра організації: Mr. John Nastiuk, 15 Tiffany Place, Irvington, N. J.

Олександер Колесса.

ЯК НАС ПРОГАНЯЛИ.

Як нас проганяли на чужу чужину,
То йшли вороженьки
Як та чорна хмара
Та на нашу Україну.

Як нас проганяли із рідної хати,
То горіли міста,
То палали села,
Грали труби і гармати.

Як нас проганяли, то плакали діти:
Від нашого жалю
Засохли ниви
Хилилися в саді квіти.

Ой як ми сідали на ковані вози,
То іржали коні
Ревіла худібка
Нам закаменіли сльози.

Як ми .... та за воротенька,
Лишилася дома
Хора на постелі
Старесенька наша ненька.

По дорозі клякли при батьковім гробі:
— Знаєш наше горе,
Наш татунцю рідний?
Забери нас усіх із собі.

За нами світило полумя червоне...
Торохтіли вози,
Дзвони голосили,
В поли кракали ворони.

— Не кракте ворони з тими галочками
Може ми ся вернем
В наші рідні хати
Із нашими діточками...

Може ми ся вернем хоч на другі жнива:
Бувайте здорові
Наші рідні села,
Країнонько нещаслива!

[ва...

ВИЖЕНЕМ ПАНІВ.

Кат гуляє, кат лютує...
Ад-пекло круґом!
Там народ наш терпить муки,
Адський чути стон.
Мов колись то — безсердечний
Лютує Ваал;
Єго руки кровю вмиті,
На совісти шал.
І таке глубоке горе!
Нема йому дна —
Огонь, сльози, плач, проклони,
Вязниця страшна
Инного не вздриш — про инше
І гадки не май...
Татарва кругом гукає:
Рабуй, убивай!
Ох! Здаєсь — про Україну
Цілий світ забув...
Кілько раз народ невинний
Окрадений був!
Міри нема, щоб счислити
Усі тії зла
Широкії... Чомуж доля
Инною була
Большевикам із Ляхами?...
Е! Краще мовчать!
Нам лиш оден шлях отвертий,
Иншого не ждать:
Цівки в руки — геть з хрунями!
Ясне завтра перед нами.

Степан Українець,
з Ню Йорку.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Агафія Бундзяк з New Haven, Conn., жертви зібрані нею на представленню „Жіночий Бунт" дня 22. липня . . $15.00

Зложили: А. Зборовська і П. Ружила по $1.00; М. Федишин, М. Гуцуляк, М. Запаранюк, А. Дутчак, Г. Савчук і І. Виненчук по 50 цнт.; Н. Плуговський, А. Довга, П. Тодорчук, М. Скалецька, Й. Біловус, І. Плуговський, В. Козачок, С. Ілящишин, Г. Куль, М. Дрождз, П. Климковський, А. Климковська, Ф. Ґаврон, Н. Музика і Й. Бурбела по 25 цнт.; А. Лисяк 10 цнт. Агафія Бундзяк доложила $5.20.

Український Народний Комітет з North Tonawanda, N. Y. прислав . . $2.00

РАЗОМ $17.00.

Попередно оголошено $149.50

ЗАГАЛЬНА СУМА $166.50.

ФОНД СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.

(Через „Свободу").

Йосиф Кобрин з Bayonne, N. J., збірка на весілю Микити Пахоляка $5.63

Попередно оголошено $38.50

ЗАГАЛЬНА СУМА $44.13.

Др. Осип Турянський.

ПОЕТ БОРОТЬБИ І ВІРИ В НАРОД

Літературна оцінка повісти Клима Поліщука ***„Отаман Зелений".***

Повість Клима Поліщука „Отаман Зелений" є такою цінною появою в царині української літератури й національної думки, що заслугує вповні на те, щоби з нею познакомити близше кількома словами наших американських братів.

У Клима Поліщука добре, чутливе серце людини і ясний, соняшний світогляд поета. І як раз тому, що його душа повна доброти, він ненавидить зло як людина і як поет і проповідує боротьбу з темними силами життя. Дальшим висновком сього світогляду являється у Клима Поліщука віра в доцільність боротьби. Боротьба без віри в її успіх — се найстрашнійша доля людини. **Брак боротьби і брак віри — се жахливе самовбивство людини й народу.** Тому боротьба й віра в перемогу добра над злом — основна підвалина світогляду Поліщука, тому його герой „Отаман Зелений" являється символом, виразником боротьби українського народу й віри в оконечну перемогу. Послухаймо, як сі основні закони життя розуміє і як їх висловлює в його повісти сам Зелений:

„Ми тепер самі між ворогами, як той богатир на розпуті... **Єдиною нашою зброєю в боротьбі** з сими ворогами є **наша велика віра в будуччину...** І доки ся віра буде з нами, доти не страшні нам ніякі вороги і доти будемо справлятися з ними..."

Коли отаман Зелений упав на землю смертельно ранений, напружуючи останок сил, тихо вимовляв:

„Так мало — знати. **Так багато — вірити".**

Перед обличчем смерти каже Зелений:

„Чую... Знаю... Не треба було вже вам довго шукати, чого так безнадійно шукали... Я вже знайшов для вас...

Віра!...

Ідея боротьби й віри, яку заступає Клим Поліщук у свойому творі, має не тільки загально людське, але також незвичайно велике значіннє для українського народу. І саме тому Поліщук являється справжнім артистом, бо жадний твір не може мати дійсної літературної вартости, коли він робить враженнє тільки на один народ, а рівночасно незрозумілий зі загально людського становища. Шевченка зможе відчути і зрозуміти все людство, бо Шевченко великий апостол загально людської думки в українській творчій формі. За те наприклад польський письменник Сенкевич не може увійти в сімю найбільших поетичних духів світу, бо він, як се вже сказав польський критик Бжозовський, „мистець великої руки, а малої думки", значить, світогляд Сенкевича вузкий, тісний, обмежений тільки на чисто польські, а ще до того шляхетські вимоги. Під впливом Шевченка, Івана Франка й кількох инших українських письменників визволилися українські поетичні таланти здебільшого з ярма вузкоглядної своєрідної побутовщини і змагають до ось якої літературно-поетичної правди: загально людський ідейний зміст і український дух у поетичному творі.

Таким шляхом іде Клим Поліщук. Його ідея віри й боротьби тим животворнійша для українського духа у тієї причини, що, як се треба з натиском зазначити, Українці майже ніколи не розуміли гаразд ваги сеї ідеї. Киньмо тільки оком на історію, то що мусимо ствердити? До світової війни Українці вірили в ласку можновладців у Австрії та в Росії, жебрали в них відпадків зі стола добробуту й культури, але **не вміли боротися** як велика, достойна нація, що **вповні шанує саму себе.** За часів світової війни Українці приносили страшенні жертви своєї найкращої крови **за чужу,** російську й австрійську ідею та навіть не мали сеї єдино спасенної віри в повну побіду своєї національної справи, **не мали сеї віри, що гори провертає.** І як раз тому прийшла й мусіла прийти катастрофа й важке лихоліттє, яке мусимо тепер переживати. Сьогодня, після часового розвалу наших визвольно-державних змагань Українці **перестали** в великій мірі **боротися й вірити.** Ось до чого довів Українці в брак відчуття і зрозуміння сеї глибокої життєвої правди, що полягає на **нерозлучній єдности й гармонії віри й боротьби!** З тієї причини мусимо повитати світогляд Поліщука в його „Отамані Зеленім" як доказ, що наше духове життє не зійшло на манівці, мусимо добачувати в нім надію, що нам іще пощаститься побороти важке лихоліттє та шляхом боротьби і з огнем віри в души вийти на зустріч українським „ясним зорям, тихим водам і мирові хрещеному".

У звязку з ясним світоглядом нашого автора розсипані в його творі цінні думки, які иноді являються жемчугами мудрости, глибини й сили:

„Я не знаю, як можна вбивати таких, як сам, виснажених і вимучених горем людей. Я тоді вже ліпше запаливби всю землю й хай горить".

— Земля наша — сказав Данило. Їй нема чого горіти. **Хай згорять ті, що зробили пекло з неї!...**

Або:

„В боротьбі за визволеннє смерть — безсмертє".

Автор поділив усю повість на дві частини. На мою думку перша частина виказує таке багатство Поліщукового знання людського серця, так глибоко уводить нас у таємні тремтіння души Зеленого, так послідовно й певно розвиває її перед нашими очима, що ми неначе бачимо, як Зелений, се самітне деревце серед хащів буденщини, так і росте чим раз більше в гору і в шир, доки не стане тим могутнім дубом, яким він являється пізнійше.

Друга частина повісти коротша від першої, хоч як раз у ній виступає стільки подій і стільки нових черт души Зеленого, що вона повинна бути на мою думку майже два рази більша від першої частини. Автор викликує враженнє, начеб занадто квапився скінчити другу частину. Наслідком того вона випала під артистичним оглядом слабше від першої. Передовсім на тім потерпіло послідовне проведеннє основної ідеї твору. Не тут місце розводитися над тим докладнійше. Скажемо тільки ось що: якбй Зелений був умер не припадково, тільки наслідком своєї власної так званої трагічної вини, яка заключається в тому, що він на короткий час перестав вірити у власний народ і увійшов в союз із „червоними", то свідомість тієї вини сповідь і каяття зробилиб на читача потрясаючо глибоке вражннє. Се бачимо у всіх героїв Шекспірових трагедій і також у Франковому „Мойсею", якому Франко велить умирати на порозі до обіцяної землі за кару тому, що Мойсей на коротку хвилину почав сумніватися в тому, чи добре він робить, що веде свій народ на шлях добра.

Форма „Отамана Зеленого" вражає нас дуже приємно перше всього своєю свіжістю. Так і здається, що повість пахне животворним подихом чорнозему:

„Сам чорнозем котиться на ворога і загрожує загорнути своєю масою навіть саме місто". Або: „І десять кожухів підводилися від замерзлої землі і, трусячи полами, якось по медвежому перебігали полем і залягали вже на узлісю..."

Глибоким чуттєм овіяні Поліщукові картини з природи та з семейного життя:

„Як утішилися ним (Зеленим) його бідна мати, про те й важко розповісти. Досить того, що понурий. Проць, дивлячись на їх зустрої, ридав як мала дитина. — Боже мій — казав він — я так тішуся, що ти хоч маму маєш!... — і плакав, плакав, плакав...

— Мамо! — казав Данило, показуючи на Проця, — прийміть його і привитайте, як свого сина рідного! Хай він буде нам замість Олекси, бо для мене він давно вже став братом...

— Сини мої! — заплакала мати. — Ой, що та війна робить!

Поліщук уміє по мистецьки малювати невловимі почування таємної трівоги, гнітучої змори, що ось-ось ізваиться на груди людини, неспокою й бажання обізватися, крикнути, зробити щось у понурій ночі непевности й жаху:

„І в той час, як десь далеко в пітьмі весняної ночі гримали гармати й червонілись обрії, поза клунями ходила нечутними кроками селянська чуйність і стискаючи в руках гостру косу, або заіржавленого обрізка, пошепки говорили зі собою:

— Ви спите, куме Степане?
— Ні, не сплю, куме Іване!...
— Ви чуєте, куме Степане?
— Чую... чую... куме Іване.
— Ви вже готовий?...
— Готовий... готовий.

В селі тихо. В хатах сонно. Але, коли в полях заторохтить кулемет і почується крик непевний, за клунями так і загомонить:

— Ви не знаєте, куме Степане, хтоб се міг бути
— Таж Зелений, куме Іване, Зелений!...
— Ну, так ходім!
— Ходім... ходім!...

Мова Клима Поліщука гарна й нагадує мову Коцюбинського, при читанню котрого Придніпрянцеві здається, що се найчистійша мова Великої України, а Галичанин має враженнє, що се справжня мова галицької України. **Ось у чім тайна загально української літературної мови!** Тут я зверну тільки увагу на деякі промахи, яких допустився не тільки Поліщук, але навіть Коцюбинський проти музикальности українського слова. На основі студій над порівнаним індоевропейським мовознавством я дійшов до переконання, що українська мова має такі неоцінені скарби музикальности, як жадна друга мова на світі, не виключаючи навіть італійської.

На жаль годі писати про се на сьому місці ширше. Я старався обробити се питаннє в моїй праці п. н. „Українська літературна мова у світлі порівняного індоевропейського мовознавства" (вийде незадовго друком). Тут лише замітимо ос що: не можна, як се читаємо в „Отамані Зеленім", писати „щоб старатися", бо скупчуваннє аж трьох шелестівок **бст** дуже негармонійне. На се й дав нам добрий дух української мови в сьому випадку „щоб**и**". Сього не хоче признати п. Чикаленко, котрий є за тим, аби все писати „щоб". Я цікавий, чи він вимовит „щоб **спро**стувати", щоби при тім, вибачте, негармонійно не „псикнути", а то й не плюнути... Так само **не** можна говорити й писати з огляду на гармонію слова „чого**сь смі**хнувся", тільки все „чогось усміхнувся". При вимові слів творяться самі отверті склади, значить „чо-го-**сьвсмі**-хну-вся". Дам цілу Польщу тому, хто се **„сьвсмі"**, сю крайно немузикальну сполуку звуків вимовить без неестетичного зусилля й викривлення уст і язика! Таких питань музикальности української мови і гріхів проти неї є дуже багато.

Зібравши до купи все сказане, будемо мати ось яке літературне обличче Клима Поліщука: оригінальний психольоґ, могутній маляр тайних почувань і тремтінь людської души, поет національної боротьби й віри в сонце. Ся віра відріжняє його від московських письменників-ніґілістів і від нашого Винниченка, що стоїть уповні під впливом руїнницького московського духа. Завдяки сьому Поліщук близький і любий українському серцю. Він поборе своїм дужим талантом труднощі будови повісти й буде в силі дати українській літературі перлини творчого духа, чого ми йому зі цілої души бажаємо.

Г. Райдер Геґард.

ВИПРАВА ПО АФРИКАНСЬКІ СКАРБИ.

(Продовження).

(13)

Гінці.

Двері розчинилися і в кімнату увійшов Джекоб Маєр, а за ним троє тубольців. Але Беніта не бачила й не чула їх; душа її літала десь далеко. Вона стояла струнка і нерухома, під самісінькою лямпою, що освітлювала її, вся вбрана в білім, бо вона носила жалобу тільки в своїм серці.

На її лиці і в темних широко розплющених очах її знати було якийсь особливий зовсім незвичайний її вираз. Джекоб Маєр зараз зобачив се і спинився на місці; троє тубольців теж звернули на се увагу і теж спинилися. Вони стояли в кінці світлиці і дивилися на змарнілу Беніту і на її чудні, нерухомі очи.

Один з тубольців вказав на неї пальцем і щось прошопотів до своїх товаришів. Маєр, що розумів їх мову, почув кілька слів:

„Дивіться, привид зі скелі!"

„Який привид і яка скеля?" Запитав він поволі.

„Привид, що приходить в Бамбатсі; та, що ми бачили на власні очи — відповів тубольць, не відводючи очей від Беніти.

Беніта чула шопотіннє і знала, що се говориться про неї, хоч вона і не зрозуміла і ні одного слова. Вона напружилась, трохи очумалась, і зітхнувши, сіла на крісло. Тоді гінці почали по черзі підходити до неї, і кожний з них низько кланявся її, дістаючи пальцями до землі і не відводючи від неї очий. Батька її вони витали тільки підносячи руку.

Вона цікаво розглядала їх, та й справді вони були своєрідно інтересні. Се були високі, стрункі люде, ясноскірі з тонкими рухливими рисами лиця. У них не знати було арабської крови, хутче можна було подумати, що вони походили від Египтян або Фініків, від людей, діди яких були мудрі і цівілізовані перед кількома тисячами літ до нашого часу, і, може, що були при царськім дворі котрогось з фараонів або Соломона.

Скінчивши поклони вони всі троє засіли рядом на підлозі, загорнувшися в свої фудряні кереї або одежі і почали мовчки ждати.

Джекоб Маєр трохи помовчав, а потім спитав:

„Кліфорде, чи візьметесь ви за витлумаченнє, щоб ваша дочка могла добре зрозуміти все, що буде?"

Потім він звернувся до тубольців.

„Ви зветеся Тамас, Тамала і Хоба; і ви, Тамасе, син Моліма з Бамбатсі на прозвище Мамбо, а ви Тамала і Хиба, ви в його за довірених порадників. Так, правда?"

Вони кивнули головою.

„Чудово. Ви, Тамасе, розкажіть нам всю справу і скажіть ще раз про ваше дорученнє, щоб ся пані — панна Беніта довідалась про справу, бо вона належить до неї".

„Ми се знаємо", — відповів Тамас. „Ми пізнали по її обличчі, що вона відограє в нім головну ролю. Не має ніякого сумніву, що дух говорив про неї мойому батькови. Слова, які я зараз вимовлю, то слова мого батька, які я приїхав вам переказати.

„Коли ви, двоє білих людей, навідались чотири роки тому в Бамбатсі, то ви прохали мене, Мамбо, пустити вас в святу фортецю, щоб шукати скарбу, який там сховали Португальці за часів мого діда в шестім поколінню. Тоді я відмовився вас пустити або хоч показати вам святе місце, бо через своє пожодженнє я маю стерегти сей скарб, хоч я й не знаю, де його закопано. Але ось я опинився посеред тяжких обставин: я одержав звістку, що узурпатор Лобелунга, король країни Мотабеле, розгнівався на мене через ріжні причини, але головним чином через те, що я не прислав йому відповідної дани. До мене дійшла чутка, що прийдешнього літа він має намір послати на мене військо і знищити і мене самого й весь мій нарід. Я маю занадто мало сили, щоб встояти перед його могутністю, та й таки мій нарід не з дуже то войовничих. З роду з віку вони були купці та хлібороби і люде спокійні, які не хотять убивати або щоб їх хто убивав. Їх так мало. Таким робом, я не можу боротися з Лобелунгою.

„Я памятаю, що ви і ваші товариші приносили з собою рушниці, якими можна забити здалека. Як би я мав доволі сих рушниць, то я, сховавшись за свої стіни не боясяб Лобелунгового війска. Через се, як би ви роздобули для мене сотку добрих рушниць і відповідну скількість пороху та куль, то я змігби, послухавшись поради богів, пустити вас до святої схованки, і дозволити вам шукати закопане золото; на разі, якби ви знайшли його, то ви моглиб забрати його з собою, і ніхтоб ні я, ані мої люде — не чинивби вам ніякої перешкоди. Але я говорити-му з вами отверто. Се золото може знайти тільки одна людина. Так говорила біла пані за мого діда. Він чув се на свої вуха, а я чув се від його нащадків теж на свої вуха, і так воно і буде.

„Але як що ви добудете мені рушниць, то ви можете іти собі й пробувати, чи не пощастить кому з вас опинитися в ролі тої призначної людини; зрештою, мені здається, що ледве, щоб щось з сього вийшло, бо ся таємниця — в руках жінки. Ви можете сами переконатися в сім, а я говорю тільки те, що мені звелено сказати.

„Отсі мої слова перекаже вам Тамас, мій власний син, а мої радники, що ходять разом з ним, скажуть що я не брешу. Щож до мене, Мамба, Моліма з Бамбатсі, то я витаю вас і гарно вас приймати-му, а також додержу своєї ощіцянки, як що ви привезете з собою десять раз по десять дальнострільних рушниць, а також пороху і куль, з якими я міг би прогнати Матабелів. Мій син Тамас і мої радники повезуть вам фіру до нашої землі, але ви не повинні брати з собою чужоземної челяди. Привид білої жінки, що заподіяла собі смерть на очах мого діда, приходив не що давно на вершечок скелі. Вона також завітала до мене в ночи на потайне місце, де повмірали її земляки. Я не зовсім певний, що се все мало означати, але мені здається, що між иншим вона хотіла попередити мене, що на мене збіраються напасти Матабели. Я посилаю вам дарунки, між иншим трохи стародавнього золота, бо слоняча кість булаб занадто тяжка для моїх гінців, через те, що в нас не має фіри. Бувайте".

„Ми вас вислухали" — промовив Маєр, тілько пан Кліфорд скінчив перекладати — „ і ми хочемо запитати вас ще про одну справу. Що ви маєте на думці, коли говорите, що привид білої жінки приходив знов".

„Я маю на думці те, що говорю, білий чоловіче", — відповів Тамас. „Ми усі в трьох бачили її увечері на скелі; мій батько теж бачив її і балакав з нею в ночи через сон. Вона приходить до його оттак уже в третє і кождого разу перед якоюсь великою подією".

„На кого вона подібна?"

„На кого? Ге! На оту — о пані, що сидить там. Еге-ж, вона має зовсім такий самий вигляд, принаймні нам видалося. Але хто знає? Ми ніколи не бачили инших білих жінок, та ще і до того, ми були доволі далеко. Хай ся пані прийде і стане поруч з привидом, щоб ми могли її добре прирівняти, тоді ми зможемо дати вам відповідь. Чи приймаєте ви пропозицію Моліми?"

„Ми відповімо вам завтра вранці" — сказав Маєр.

„Сотку рушниць не так-то й легко дістати, та й коштує се доволі дорого. А поки що вам дадуть щось зїсти і покажуть, де переночувати".

Либонь, що тубольці були розчаровані його відповідю, яка їм, видко здалася натяком на відмову. З хвилину вони радились один з одним, потім Тамас встромив руку в кишеню і виняв звідти якусь річ, загорнену в сухе листє; розгорнувши сей пакуночок, він вийняв пречудове намисто з золотих обручок з білим камінnєм, в якім зразу можна було пізнати правдиві брилянти досить великої ціни. До намиста було причеплено золотого хреста.

„Ми просимо ту паню приняти сей подарунок від мого батька Мамбо, бо золото і инакші речи її непотрібні. Сей ланцюшок має свою історію. Коли португальська пані кидалась у річку, вона висіла у неї на шиї. Падаючи в річку, вона вдарилася о ріг скелі, намисто зачепилося за сей ріг, подерлося, але там і лишилось. Ви бачите, воно було роздерто, а потім звязане золотим дротом. Мій дід дістав його зі скелі. Се подарунок пані, як що вона приобіцяє, що вона його носити-ме".

„Ти мусиш прийняти" — прошепотів пан Кліфорд, — „бо ти їх образиш".

На се Беніта відповіла: — „Я дякую Молімо і приймаю подарунок".

Тоді Тамас встав, і підійшов до неї близче, накинув її на шию стародавне намисто, звязане з такими трагічними згадками. Коли воно приторкнулося до її плечей, Беніта почула, що наче на неї надіто ланцюг долі, який тягнув її до чогось невідомого... Адже сю річ носила жінка, така-ж нещасна і самотна, як і вона, що ніде не знайшла собі пристановища від свого горя крім смерти. Чи почула вона, як воно зірвалося з її грудей, подібно до того, як тепер жива Беніта чула, як воно приторкнулося до її шиї?

Гінці повставали, вклонилися і вийшли з хати, залишивши їх самих. Джекоб Маєр підвів голову, наче збіраючись забалакати до неї, але залишив і не говорив нічого. Вони обидва, пан Кліфорд і Маєр, ждали, щоб з початку щось сказала вона, але вона так таки нічого і не говорила і через те батько її забалакав перший.

„Як тобі видиться ся справа?" — спитав він з трівогою в голосі.

„Мені? Я можу сказати тільки те, що се дуже цікава історія. Їх пропозиція, тату, торкає тебе і Маєра, через те ви повинні й відповідати за неї. А моє яке діло?

„А мені здається, що ти звязана із сею справою як найтіснійше, моя голубко, і так, либонь, здається і сим людям. У всякім разі я не можу їхати туди без тебе, а везти тебе, коли ти не хочеш, я теж не маю охоти, бо дорога довга, та й вся ся справа доволі надзвичайна. Все залежить від того, чи зхочеш їхати ти?"

Пані замислилась, а двоє чоловіків стежили за нею заклопотані.

„Добре", — вимовила вона, нарешті, рішучим голосом. Я поїду, як що вам хочеться: не через те, що я хочу знайти скарб, а через те, що вся ся історія і край, де все се скоїлось, дуже мене інтересують. Властиво кажучи, я не дуже то і вірю, що той скарб таки істнує. Як би навіть припустити, що вони занадто боязливі і дурні, щоб сами його шукали, то я таки не вірю, щоб вони дозволили шукати його вам, як би були певні, що він дійсно істнує. Мені не здається, щоб ся подорож була вигідною справою, а крім того вона звязана з певним ризиком".

(Дальше буде).

МЯСНІ СТРАВИ — ПРИЧИНОЮ ВСЯКОГО НЕЩАСТЯ.

Так говорить професор француської колеґії Зільберман. Він каже, що вже студіюванием чоловіка пізнає як він жиє. Мучні страви й овочі, се найліпша пожива, крім сього трохи вина, кави, деколи яйця. Кава, що правда, має в собі дещо шкідних складників. Зовсім не уживати капусти і пива!

У звірят розріжняємо хижі звірята, такі що живляється ростинами й овочами. Хижі звірята (мясоїдні), які ми вважаємо найсильнійшими, не є в дійсности сильні — вони по короткім зусиллю потребують довгого відпочинку. Що сказали би ми про машину, яка по двогоднній праці потребувала богато годин відпочинку. Коли обчислимо силу, яку безастанно зуживає вічно рухлива малпа, з силою лява, то сума сили малпи більша від львиної.

Хижі звірята нездібні глядіти все отвореними очима. Вони примикають зіниці до світла, а отвирають їх лише на ніч, коли чигають на добичу. Виділини хижих звірят трійливі, чи ми деякі убивають свою добичу. Се виключене у звірят, що живляться ростинами. Можемо зробити ще такий досвід: поставмо біля себе кусень мяса, ростину й овоч; найперше зачинає гнити мясо і погано воняє, потім ростина а щойно потім овоч, але вони хоч гниють, не воняють так дуже як мясо. Се саме відношеннє, що на відкритому вздусі, є і в тім звіряти чи чоловіка по спожитю мяса, ростин овочів.

При помочі зміни поживи можливо змінити натуру звірят. Коли пр. льва кормити від найраншої молодости молоком і рижом то він освоїться. Так пр. айсинскі й инші орієнтальні князі властавлюють львів — що вони перемінюють ся в домашні звірята. Та приключається, що вони зачують кров і се так впливає на них, що відживає в них первісна натура, дикість, скаженість. Один француський ґенерал в Альжирі мав освоєного льва. В ночи пробудився зі сну, як лев лизав його руку. У сні якось він зранився, лев занюхав кров і лакомо злизував її. Найменший рух руки ґенерала приводить льва до бішености. Ґенерал держить тому цілком спокійно руку, але правою хапає револьвер і вистрілом між очі вбиває розлюшеного льва. Инший офіцир в Альжирі виїхав на довшу інспекційну подорож конем, якого дуже любив. Весь провіянт минувся мав ще при собі лише великий кусень ліонської ковбаси. Жаль йому було, що не має що дати коневи. Дав йому отже половину ковбаси. Голодний кінь зїв. Та зараз напала коня наче якась бішеність, кинувся на свого пана. Не було иншого иншого виходу — офіцир мусів убити любого свого коня. Навіть змию „окулярника" можна властавити, коли кормити її з замолоду безкровною поживою. На сьому основуються ріжні штучки індійських факірів з освоєпими вужами.

Людське життя залежне від законів природи. Від фізичних і метеорольоґічних відносин країв залежний рід поживи, від поживи, від поживи натура і характер людей. У всіх краях більше до сходу родять гарні овочі, отже добра пожива, тому в сих краях гарне населення, з якого вийшли добрі і великі люде, мудрці, поети, фільософи (в дві-трети з родин, які понайбільше жили майже без мяса. Діти, які живляться мясом, рідко виростуть на визначних людей. Бачимо також, що мешкання положені на схід здоровші, що в шпиталях положених на схід хорі скорше поздоровлюються і т. д.

У всіх областях, положених більше на південь і захід, родиться лиха пожива. Тому люде сих околиць, щоби поліпшити собі поживу їдять мясо — в наслідках чого виходили на добичу до своїх сусідів, що жили в ліпших відносинах.

Мясна пожива не дає ні сили ні тепла. Кльод Бернар усе мерз, хоч добре задягався — се було наслідком його способу життя. В стайнях коний є тепло, в мешканнях хижих звірят зимно. Волове мясо (також фасоля) має подражнюючий вплив. Але мясо крім сього робить чоловіка диким. Мясна пожива надає чоловікови нездорову краску лиця і неприємний запах, відсіля уживаннє перфум. Кітка, котра мучить миш, коли її зїсть опісля — заслабне, бо муки витворюють у тілі отрую. Таксамо для чоловіка мясо тим шкідливійше, чим довші муки переходила звірина, заки її вбито.

Люде, що жиють овочі і такі подібні страви, вважають кожде сотворіння боже отже і своє тіло добрим. Отже не стараються змінювати своє тіло, не татоують його, не стрижуть волося (Хіни, Андалюзія), не встромлюють через ніс і вуха кільців, костий і т. п. Люди, що жиють овочами, залюбки бесідують, співають Чим довше чоловік живиться овочами, тим здоровший є його жолудок. Рідко коли люде, що жиють овочами, нездужають госцем, жовтачкою, ревматизмом і т. д.

Та не можна сказати, щоби всі, що живляться мясом, були самі хоробливі люде, як теж не можна сказати, щоби всі вони були лихі і твердого серця. Так пр. в Парижі один злочинний чоловік, Мойо, без причини втопив свою 6-літну донечку в керниці. Коли його арештували, найшли в йогокишени кусень сирого мяса, яким він живився. Можна богато примірів навести, що люде, які в найбільшій части жиють мясом роблять щось злого, коли знущаються над кимсь. Коли не мають ні жінки, ні дітий, то знущаються бодай над звірятами.

Залежною (від способу життя є теж і доля народів. Старинні Єгиптяне, що жили овочами, ростинами, були наймогучійшим, наймудрійшим, найкультурнійшим народом цілого світа. Та коли прийшли до їх країни пастухи, наслідком мясного корму, зіпсувалася їх внутрішня натура, з цього могучого народа не остало нічого. І тепер дається се запримітити. Але люде все однакові, непоправні: хоч бачуть лихі наслідки свого поступовання, то привичка все є сильнійща від волі. Бачимо се пр. у пяниць: хоч як виразно бачуть свій упадок наслідком пиянства, хоч десять разів на день обіцюють поправитися, зачати нове життя — то привичка сильнійша від їх доброї волі. Француський поет Альфред Місе вмер наслідком питя горівки — полинівки. Хоч товариші на вколішках благали його — дарма!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДЕЩО ПРО СРІБЛО.

Срібло находиться в чистім стані в малих скількостях в товаристві своїх руд в ріжних видах (дрібні шести-стінники, волоски, ниточки, корчики і т. д.). Барву має гарну, білу, з живими металічним блеском. Твердота того металю є мала, питомий тягар 10 до 11, температура топлення 950 Цельзія.

На воздусі і в воді срібло не зміняєся. З причини своєї розтяжности даєся всіляко обрабляти, тому в практиці має срібло всесторонний ужиток. Найбільше примінюють єго до вибиваня монет, до годинників і до украшуваня ржних люксусових виробів. Мала примішка міди підносить дуже значно твердоту срібла і не відбирає йому блеску.

Рудою срібла є арґентит, що кристалізує часом в шестистінниках, з позрізуваними рогами. Находиться він однак частійше в старих осадових скалах в ріжних (східчастих, дротоватих або корчиковатих) скупнях в Угорщині (Баньска Шавниця), в Чехії (Пшибрам, Йоахімсталь), в Саксонії, Норвеґії, в Злучених Державах, Мехіку, Перу і в Сибіри. Є се гнучкий, розтяжний мінерал даєся краяти як олово, від води є 7 разів тяжший. Барву має чорняво-оловяну, блеск звичайно слабий, в рисі трохи силнійший. Складаєся з 216 частий срібла і 32 частий сірки. Тому злуку називаєся сірчаком срібла.

СМЕРТЬ ВИЗНАЧНОГО БАКТЕРІОЛОҐА

Проф. д-р Єдмунд Вейль, професор гігієни німецького університету в Празі, помер в 42 р. життя, як жертва дослідів над плямистим тифом. Науковий світ втратив у покійному одного з найбільш визначних учених. Вже перед війною оголосив проф. Вейл чимало праць з обсягу бактеріольоґії і серольоґії. В 1915 р. будучи війсковим лікарем в полевім шпитали 5. жовтня в Раві руській, оголосив він винахід способу, (реакції Вель-Фелікс-а), який уможливилює пізнання плямистого тифу в самих початках, перед появою висипки на тілі хорого, чим оказав величезну прислугу людству і здобув собі чималу славу. Довший час працював він тоді в Равщині, де зєднав собі симпатії між населенням, завдяки своїй енерґії та дбайливости, при поборюванню пошестних недуг. Тоді він познайомився близше з нашим народом, а працюючи в 1918 р. на Великій Україні в лябораторії д-ра Яковенка в Миколаєві на Херсонщині, полюбив Україну і задумав по війні залишитись там. Ще в марті с. р. в розмові зі мною оповідав він, що почав старання перед радянською місією, щоби одержати змогу виїхати з научною експедицією на Україну і готовився до виїзду на осінь. „Буду щасливий, коли мені вдасться вишколити добрих гігієністів і бактеріольоґів для України" — це були його слова. В місяці травні поїхав Покійний до Галичини, щоби у Львові скінчити свої праці над способом, яким можна би було охоронити людей відповідним щепленням — перед тифом. Через нещасливий випадок він сам заразився і впав жертвою сеї важкої недуги. Як великий учений і щирий приятель нашого народу заслужив собі Покійний професор Вейль на особливу пошану. Його імя і заслуги нехай лишуться між нами.

ЗАБОРОНА ЗАГРАНИЧНИХ СОЦІЯЛІСТИЧНИХ ҐАЗЕТ В ПОЛЬЩІ.

Польські ґазети доносять, що в Польщі вібрано почтовий дебіт соціялістичним ґазетам з закордону: „Фріє Арбайтер Стімме", який виходить в Новому Йорку в жидівському жарґоні, та берлінському німецькому теоритичному тижневикови: „Де Інтернешнале".

БОЛЬШЕВИКИ ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО ЗЛОЧИНІВ.

ПРАГА, столиця Чехословаччина, 27. липня, — Харківський „Комуніст", повідомляє, що матеріяли, які має Народній Комісаріят Внутрішних Справ, виказують, що місцях збільшились випадки незаконних реквізіцій та конфіскацій.

Народній Комісаріят Внутрішних Справ запропонував „Ґуберніяльним Відділам Керуваня" негайно потурбуватись про зміцненнє особистого складу співробітників карного розшуку та орґанів дослідування.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Вільна Україна, від. 116 У. Н. Союза, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеться 13. серпня о годині другій пополудни в Лайсіюм гали під ч. 16 Мейн стр. Кождий член повинен явитися на той мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Також проситься, щоби кождий член вирівнав свої залеглі вкладки, бо в противнім разі буде суспендований. При тім повідомляється всіх тих Українців, котрі ніде не належать а хотілиб вступити до нашого товариства і до У. Н. Союза, нехай прийдуть на наш мітинґ. — С. Лемішка, предс.; П. Сталенний, кас.; Т. Каськів, секр.

ДЖЕМЕЙКА, Н. Й. Братство св. Юрія, від. 160 У. Н. Союза повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітинґ відбудеться в суботу, дня 12. серпня о годині 7. вечером. Заразом пригадується, що відтепер мітинґи будуть відбуватися під числом 66 Чорч стр. — Я. Претика, предс.; Т. Біловус, кас.; Т. Лисий, секр.

БАЙОН, Н. ДЖ. Бр.-св. Арх. Михаїла, від. 213 У. Н. Союза повідомляє, що мітинґ відбудеться у второк, дня 22. серпня у гали церковній. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Батьки, котрі мають діти у Молодечім Департаменті У. Н. Союза, взивається вас, що кождий має принести старі діточі грамоти на мітинґ або до місцевого секретаря під ч. 98 Andrew St. Котрі потратили то нехай зголосяться до секретаря, то виповниться просьбу о виданне нової грамоти. Будеться принимати нових членів за половину вступного до братства і до У. Н. Союза. Кождий член нехай припровадить хоч одного нового члена а дістане нагороду від У. Н. Союза. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 доляра. — С. Луцишин, пр.; А. Лукасевич, секр.